



1089
C. 53.

MAATSCH. DER NEDERL. LETTERK.
TE LEIDEN.

Catal. bl.

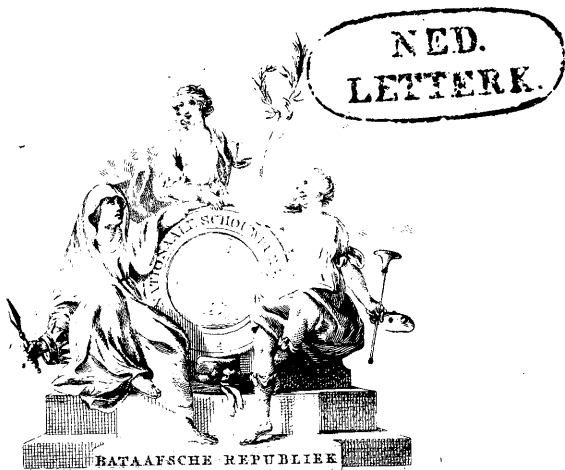
Geschenk van Tooneelstukken, 1841.

DE
ECHTSCHIEDING,
T O N E E L S P E L.

GEVOLGD NAAR HET FRANSCHÉ VAN
D U M O N S T I E R.

D O O R

N. C. BRINKMAN, *Wed. C. VAN STREEK.*



Te AMSTELDAM, by
A. M A R S, in de Nes No. 43. 1798.
Met Privilegie.



Geene Exemplaren worden voor echt erkend, dan
die, welke door den Secretaris van den Schouw-
burg der Bataafsche Republiek ondertekend zyn.

W. J. van der
W. J. van der

V E R T O N E R S.

WILLEM, *een Burger uit het Dorp.*

THERESIA, *vrouw van Willem.*

EEN KIND *van agt jaaren van Willem en Theresia.*

MARTIN, *een Knecht van het Hof.*

EEN VREEDERECHTER.

*Het Tooneel verbeld eene Kamer in het
huis van Willem.*

D E

ECHTSCHIEDING.

TOONEELSPEL.



EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Het Tooneel verbeeldt het huis van Willem: aan het einde van het tooneel ziet men de deur waar door men inkomt; aan de rechter zyde de deur van de Slaapkamer: aan de linker zyde staat een kleine tafel dicht by eene deur: boven welke een glas raam is.

MARTIN, *alleen: hy komt met behoedzaamheid in, en heeft een gedrukt papier in de hand*

Het is zeker nog geen dag by myne lieve Theresia: zy is gewis by haaren eeuwigduurenden man..... haaren Willem..... En ik, ik..... staa hier uren vruchtloos te wachten. — Willem! ik kan dien naam niet verdragen, hy is my tot last — een Willem is mynen Medeminnaar, van my, mynheer Martin, ik die van adel ben; 'er scheelt ten minsten weinig aan.... Ik, die door myne

A

ver-

2 DE ECHTSCHIEDING,

verdiensten my eenen weg tot het Hof baarde een Minister kleedde, en op eene bedekte wyze eene begunstigde Sultane beschermd. . . Ik kom in dit dorp en kryg zin in een landlyk vrouwtje, dat een aardig en bevallig gelaat heeft. . . . Maar neen! een man neemt myne plaats in. Ach ik bloos van schaamte. — reeds dikwerf trachtte ik de tweedracht tusschen hen te ontsteken; maar te vergeefs: de Echtscheidingen zyn zoo langwylig! . . . maar zie hier nu eindlyk een goed middel, (*hy toont het gedrukt papier,*) dat ons een schieliker middelaantoot — Nu zullen de echtgenooten, doorden huwlyksknoop verbonden, niet langer uit dwang met elkander verbonden zyn. — ô welk eene schoone uitvinding is de Echtscheiding! Men zal elkander neemen en ook weder verlaaten, en weder by elkander komen als men het goedvindt. — Dus zal door de verbintenis van verkoop of ruiling de geheele Sexe in de wandeling zyn, en welhaast zal men opzieners over deeze ruilingen moeten aanstellen: ja, men moet het verstand trapswyze tot die hoogte brengen, en elkander verlaaten gelyk men elkander nam. — Sinds lang was dit te Parys een beuzeling, eene kleinigheid: maar in een dorp is dit eene ernstige zaak. — Ik moet myn werk voleinden, en onze goede lieden eens recht onëenig met elkander maken. — Gisteren heb ik hen reeds hiertoe voorbereid, en ik hoop. . . . (*Hy luistert aan de Kamerdeur.*) Goed! my dunkt dat ik hen reeds hoor twisten . . . zeer goed! . . . (*met spyt*) hemel! zy omhelzen elkander. . . .

(*met*)

(Met woede.) Zy doen het om my te plaagen. . . Daar komen zy. — Laat ik dit papier schieelyk op zyne plaats leggen, wy zullen zien, wat dit hier zal uitwerken. (Hy legt het papier op de tafel, en verbergt zich aan het einde van het tooneel).

T W E E D E T O O N E E L.

THERESIA, WILLEM, *het kind aan de hand houdende.*

WILLEM, *vrolyk, by het inkomen.*

Kom aan, laten wy 'er niet meer van spreken, dat alles afgedaan zy. (tot zyn' zoon.) Omhels uwe moeder. (Hy bied haar het kind aan.)

THERESIA, *na dat zy het kind omhelst heeft.*
Omhels uwen vader.

HET KIND, *op de tafel ziende.*

Het ontbyt is nog niet gereed.

THERESIA, *tegen Willem, met tederheid.*
Wy zyn van daag ook wat laat opgestaan.

WILLEM.

Zoudt gy 'er u over beklagen, Theresia?

THERESIA, *schroomachtig.*

De oogenblikken, die men by zynen vriend doorbrengt, zyn zoo zoet! (Aan de deur aan de rechterzyde) Breng dan het ontbyt! . . . Welk eene vreeslyke langwyligheid! . . .

4 DE ECHTSCHEIDING,

WILLEM.

Geduld!

Theresia, *levendig.*

Het beste middel om goed gediend te zyn, is zich
zelven te bedienen. (*Zy loopt schieelyk de deur uit.*)

HET KIND.

Papa, wilt gy dat ik mama zal helpen?

Willem, *hem streelende.*

Ja. (*Het kind loopt zyne moeder na.*)

DERDE TONEEL.

Willem, *alleen.*

Welk een drift! . . . nu, ik ben 'er ook juist ook niet
van misgedeeld. Ook geloof ik niet, dat 'er een onstui-
miger, maar ook tevens eenstemmiger, huishouden is —
ginstren nog, welk een storm! . . . op myne ecr, zon-
der onzen goede buurman, die dikwerf de rust by ons
komt herstellen, was het gedaan, en Theresia was my
ontvlucht. . . (*vrolyk*) om den volgenden dag weder te
komen — Indien deeze dag zonder stormwolken kan
verloopen, dan zou dit byna de eerste dag zyn. — Zoo
is echter het huwlyk! maar na den oorlog komt de vrede.
De liefde maakt de kosten der traactaaten goed, en men
bemint zich daarom des te meer.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

WILLEM, THERESIA, en HET KIND,
dat het ontbyt draagt.

HET KIND.

Papa, alles is gereed.

THERESIA, *vrolyk.*

Gelieft Mynheer plaats te neemen?

WILLEM, *op den zelfden toon.*

Mevrouw! in waarheid, het doet my ten hoogsten leed,
u zoo veel moeite te veroorzaaken.

*(Zy gaan zitten, Theresia dient voor; Wil-
lem doorloopt het papier, dat Martin op de
tafel gelegd heeft)*

THERESIA.

Wat is dat voor een papier?

WILLEM, *lezende.*

Journal der Boulevards.

Hoe veel Journaalen! zy vallen van alle kanten, ge-
lyk de bladeren in den herfst.

WILLEM, *met levendigheid.*

Ja, maar! dit is het decreet van de Echtscheiding!

Zy ontbyten.

THERESIA, *met tederheid.*

Ik geloof dat wy 'er weinig gebruik van zullen maa-
ken.

6 DE ECHTSCHEIDING,

WILLEM.

Ik geloof dit nevens u; dit decreet is niet gemaakt voor lieden die op het land woenen.

THERESIA.

Indien de heerschezucht en hoogmoed niet altyd de huwlyken vormden, alsdan zouden de banden, welken ons aan het geluk kunnen snoeren, niet in haatlyke ketenen veranderen; de Echtgenooten zouden minder onstandvastig, en de vrouwen deugdzaamer zyn — wanneer men eens door het huwlyk was verbonden, zou het hart, om deeze onverbreekbaare keten te eerbiedigen, geene andere wetten dan die der liefde en der vriendschap volgen.

WILLEM.

Ik raad aan alle minnaars, om van myn voorschrift gebruik te maaken, indien zy gelukkige mannen willen worden. Wacht u in de eerste plaats voor eene coquette vrouw, want, dank zy den hemel, men ontmoet tegenwoordig een groot aantal foortgelyke vrouwen: wanneer men zulk eene wederhelst neemt, trouwt men haar veel minder voor zich zelve, dan voor anderen. — Kiest, indien het mooglyk is, eene schroomachtige schoonheid, en te gelyk een zachtzinnig karakter; geen schitterend vernuft, maar een vaste geest; eenvoudigheid in de zeden, in den smaak; een teder hart waarin de liefde woont onder den sluier der zedigheit. (*Op Theresia wyzende.*) Voegt gy 'er bevalligheid en frischheid by, ô dit schaadt voorzeker niet; maar dit verwelkt ras — om de ver-

vee-

ling voortekonen, moet de deugd de schoonheid overleven. Wanneer dan de liefde ontvlucht, neemt de vriendschap haare plaats in.

THERESIA.

Ja, ik geloof even als gy, dat men alles wel moet overweegen. — Eene goede kus doen — en 'er zich dan by houden, (*hem de hand geevende*) en ik hou 'er my by.

WILLEM, *wrolyk*.

Ik ook! . . . maar onder ons gezegd, ik denk dat uwe fexe met weinig moeite dit nieuwe decreet zou kunnen vernietigen.

THERESIA.

Hoe dan?

WILLEM.

Door zachtheid en geduld. — Wanneer wy ongelyk hebben, hebt dan de toegcefflykheid van ons te beklagen, en dit ongelyk te dulden; het zekerfte middel om ons dit te doen gevoelen is de tederheid, en het stilzwygen.

THERESIA.

Ach! ik zie u komen.

WILLEM, *dringender*.

Hoe meer de man gefpaard wordt (wanneer hy ongelyk heeft) door de vrouw dien hy bemint, hoe meer hy zich zelve befchuldigt, en hoe eerder hy verbeterd wordt.

THERESIA, *met bitterheid*.

Zoo als men zegt.

8 DE ECHTSCHEIDING,

WILLEM.

't Is toch waarheid. . .

THERESIA, *hevig.*

Hoe, gy wilt dat onze fexe uwe wispeluurigheid, uw ongelyk, uwe luimen zal verdraagen? En waarom?

WILLEM-

Om dat. . .

THERESIA, *schielyk opstaande.*

Om dat gy de wetten maaktet.

WILLEM, *bedoord.*

Zwicht. . . .

THERESIA.

Gy spreekt 'er gemaklyk over, mynheer! zwicht, zwicht zelveu.

WILLEM, *bedoord opstaande.*

Luister naar my, Theresia! — gisteren.

THERESIA.

Gisteren, hadt gy ongelyk.

WILLEM, *driftig wordende.*

Maar eergisteren? . . .

THERESIA.

Maar eergisteren ook, in één woord alle dagen.

WILLEM, *hevig.*

Zie dit heet eerst. . . .

THERESIA, *nog heviger.*

Billyk spreeket.

Hier staat het kind op,

WILLEM, *kwaadaartig,*

Hoe! gy durft staande houden! . . .

WIL-

T O O N E E L S P E L . 9

THERESIA, *met hardnekkigheid.*

Ja mynheer! . . .

HET KIND, *met tederheid tot
zyne moeder.*

Mama! . . .

THERESIA, *op eenen droogen toon.*

Stil!

V Y F D E T O O N E E L .

DE VOORIGEN, MARTIN, *hen gadeslaande.*

MARTIN, *ter zyde, met vreugd.*

Zy beginnen bitter te worden.

THERESIA, *tot Willem.*

Zoudt gy my doen zwichten?

WILLEM.

Ik hoop het zoo ver te brengen.

THERESIA.

♫ Dit zou iet nieuws zyn. — Eene vrouw!

WILLEM, *op een' dreigenden toon.*

Binnen kort zal dít alles een einde neemen.

THERESIA, *hevig.*

Wy zullen zien!

WILLEM, *op denzelfden toon.*

Ja, wy zullen zien.

THERESIA.

Zie daar hoe gy bestaat, als men u hoort spreken,

10 DE ECHTSCHEIDING,

zou men zeggen, dat alle vrouwen slechts geschapen
zyn om u aan te bidden, en u te gehoorzamen.

*Het kind stelt zich tusſchen hen beiden, en
zoekt hen te bevredigen.*

WILLEM.

Dit zeg ik niet, maar . .

THERESIA.

Maar uw hart denkt dit echter — En ik hou ſtaande,
dat eene vrouw niet geboren is, om uwe trotsche opper-
magt, uwe dwaaze wispeluurigheden te verdraagen,
dat uwe gewaande rechten zoo veele onbillykheden zyn,
en dat, wanneer de man ongelyk heeft, de man ook moct
zwichten.

MARTIN, *ter zyde.*

Dat gaat goed!

WILLEM, *bitter.*

Wel nu, wie zegt u het tegendeel?

HET KIND.

Papa, knor niet op mama!

THERESIA, *het kind in haare armen
drukkende.*

Omhels my, myn kind, gy zult redelyker zyn dan
uw vader.

WILLEM, *met ſtrengheid, terwyl hy het
kind doet heen gaan.*

Vrouw, de huwlyksliefde kan den hoon van uwe oploo-
penheid verduuren; maar eerbiedig de huwlyksliefde in
het hart der onſchuld, — de minachting der kinderen
gaat

gaat verder dan men denkt — indien ons kind my zyne achting kan onthouden, alsdan zou hy ook weldra ophouden u te beminnen, en, goede hemel! hoe zou zyne ziel zich tot deugd vormen, indien hy ophield ons te beminnen!... Wanneer ik ongelyk heb, Theresia, verberg dit niet voor my, noch voor u, maar voor hem.

MARTIN, *met deelneeming.*

Goeden dag, wel hoe gaat het huishouden van daag?

THERESIA.

Vry flecht.

WILLEM.

ô Zeer flecht.

THERESIA.

Ja Mynheer verklaart zich: en als oppermagtig neemt hy bezit van alle zyne manlyke rechten.

MARTIN, *stil tot Theresia.*

Duld dit niet.

WILLEM.

ô Mevrouw stelt zich tot beoordeelfter, hoe meerder men haar wil toegeeven, hoe meerder Mevrouw vergt. — Het is eene alleenheerscheresse!...

MARTIN, *zacht tot Willem.*

Doe haar door een enkel woord zwygen.

WILLEM.

Haar character verbittert zich langs hoe meer.

THERESIA.

Wy moeten bestendig in oorlog leeven.

WIL-

12 DE ECHTSCHEIDING.

WILLEM, *hevig.*

ô Ik ben nu eindelyk zulk een leven moede.

THERESIA.

Ik ben het ook lang moede!

MARTIN, *zacht tot Theresia*

Hou u standvastig, (*tot Willem*) zwicht niet, (*overluid*) Hoort myne goede Buuren, ik zie niet dan met een wezenlyk verdriet, de treurige aaneenschakeling der onôphoudlyke oneenigheden, welken voor u de keten des huwlyks verzwaaren. — op myne eer, sinds lang geloof ik, om meer dan eene reden, dat gy niet geschikt zyt voor elkander.

THERESIA, *droog.*

Helaas! neen.

WILLEM, *zeer hevig.*

Wel nu, Mevrouw! wel nu! het hulpmiddel is ligt te vinden.

THERESIA, *met spyt.*

En gy verlangt niets meer, dan dit in 't werk te stellen?

WILLEM.

Ik..... gy weet dit, ô hemel!

THERESIA, *ter zyde.*

Dit zou my van finart doén sterven.

MARTIN, *hen beiden by de hand vattende.*

Het klaagen is vruchteloos, zoo dra men handelen kan; myne goede buuren, laaten wy alles eens aandachtig gadeslaan, den toestand van uw hart, uw' staat,
uwe

uwe rechten, laat ons redneeren; gy vereenigdet u om gelukkig met elkander te leeven, gy vindt het geluk, gy vindt het nu niet meer! . . . ontbindt zonder wreveligheid, en met beider toestemming, den knoop die u verbindt. „Wy beminnen elkander? . . . vereenigen wy ons door den zachtsten band. — De Natuur, de liefde, de wet, alles noodigt ons hiertoe; laten wy ons leven met elkander slyten Maar ziet, wy beminnen elkander niet meer, vaarwel, laten wy scheiden.” (*tot Willem*) Zie daar de rechten van den man. (*tot Theresia*) als ook van de vrouw.

WILLEM, *met drift*

Gy kunt 'er gebruik van maaken, Mevrouw!

THERESIA.

Dit is myn voornemen, mynheer!

WILLEM.

Dat is myn voornemen ook; ik wil het morgen ja van daag zelfs ter uitvoer brengen.

THERESIA, *zeer driftig.*

En ik op 't oogenblik (*tegen Martin*) doe my de Vriendschap van den Rechter te gaan haalen (*Martin veinst van te aarselen*)

WILLEM, *dringende.*

Gaa!

MARTIN, *op een' huichelachtigen toon.*

Helaas! ik gaa; dit is eene moeilijke taak; maar ik geloof in oprechtheid, dat ik u een' goeden dienst bewys.

ZES-

14 DE ECHTSCHEIDING,

ZESDE TOONEEL.

WILLEM, THERESIA.

WILLEM.

Gy zyt het die my tot dat uiterste brengt.

THERESIA.

Neen, gy zyt het zelf, gy mynheer.

WILLEM.

Het is u onverdraaglyk karakter.

THERESIA.

Ja, ik ben driftig; indien gy hierdoor lydt, ik ly 'er het eerste door — Maar zeg, is uw karakter minder heftig? Heb ik federd tien jaaren uwe onstandvastigheid, uwe dwaasheden, uwe veranderlykheid, uwe wispeltuurigheid, uwe luimen, en uwe heerschappy niet verdragen? .. Maar wy ongelukkige vrouwen! het wreede vooroordeel verbiedt ons te klaagen. — slachtoffers van den haat en van de liefde der mannen, was ons noodlot altyd om te beminnen, en te lyden.

WILLEM.

Gy zult niet lang meer lyden.

THERESIA.

Dit hoop ik.

WILLEM.

Een gelukkiger echtgenoot.

THE.

THERESIA.

Eene vrouw, die gy meerder bemint....

(Willem wendt zyn gezicht af)

Ondankbaare! gy verfmaadt my; maar gy zult nog om my treuren.

WILLEM, *levendig, en met aandoening.*

Gy spreekt van nabrouw.

THERESIA.

Dat gy zult ondervinden.

WILLEM, *spotachtig.*

Gy gelooft,

THERESIA.

Ik ben 'er zeker van.

WILLEM.

En gy Mevrouw?

THERESIA, *met eene gemaakte onverschil-
ligheid.*

Ø Wat my betreft....

WILLEM, *geraakt.*

Ik zal geen meerder nabrouw ondervinden dan gy, ik zweer het u. — Hoe gy gelooft dan ter goeder trouw, dat ik myn leven zal toewyden om eene vrouw te beminnen, die my vergeet?

THERSIA, *ontroert.*

Dit zeg ik juist niet.

WILLEM.

Echter zoo ten naasten by.

THERESIA, *met spyt.*

Gy legt alles wat ik zeg verkeerd uit.

WIL-

16 DE ECHTSCHEIDING.

WILLEM, *met bitterheid.*

Ik! In tegendeel Mevrouw . . .

THERESIA, *met oplopenheid*

Laaten wy eindigen.

WILLEM, *meesterachtig.*

Om een einde te maaken, Mevrouw, moet men zwynen.

THERESIA, *overkropt door spyt.*

Myn byzyn, mynheer! begint u te verveelen, gy wilt my door uwe bittere uitdrukkingen wegjaagen; spaar die verder; ik gaa heen.

WILLEM, *op een' droogen toon.*

Neen Mevrouw, ik bid u bedaar: — ik zal u plaats maaken.

(Hy gaat heen.)

ZEVENDE TONEEL.

THERESIA *alleen, rondsom zich alles beschouwende.*

Ik moet dan voor altyd deeze geliefde wooning verlaaten! wreedaart! Gy weet niet, hoe sterk ik u be-
minde Maar uwe trotscheid zou my voor al-
tyd ongelukkig maaken, en het geen de liefde wil,
verbiedt de rede Kom aan, ik wil mynen zoon we-
derzien; ja ik gaa door hem te omhelzen, myne ont-
roer-

roerde ziel verligten, 'er is geen smart; welke eene moeder in de armen van haaren zoon niet vergeet.

(Zy gaat heen door de zydeur; Martin en de Rechter komen tengelyken tyde in door de deur welke aan het einde van het Tooneel is.)

A G T S T E T O O N E E L.

DE RECHTER, MARTIN.

MARTIN, *hem groetende.*

Kom in, mynheer, kom in.

DE RECHTER.

Het doet my leed te hooren, dat twee braavelieden van elkander willen scheiden.

MARTIN.

Ik geloof dat men hun hier door eenen wezenlyken dienst zal bewyzen.

DE RECHTER.

Indien een van hun beiden kwaalyk handelde, zou hy dit niet kunnen herstellen? . . .

MARTIN.

Neen, zy zyn voor hun leeven op elkander verbit-
terd.

DE RECHTER.

Ik wed dat ik hen van daag weder met elkander verzoen.

MARTIN.

Dit zal u nooit gelukken; de gewoonte deed by hen

B

we-

18 DE ECHTSCHIEDING.

wederzydsche verveeling ontfaan, en uit deeze verveeling ontfond een tegenzin.

DE RECHTER.

Des te erger. — Ik beken het, 't is niet dan met aandoening dat ik hier mynen post gaa vervullen.

MARTIN.

En waarom? zeer veele lieden vinden dezelve zeer troostryk.

DE RECHTER.

Helaas! 't Is hier niet de vader, noch moeder, die ik beklag; maar 't is hun kind; en ik wenschte dat de behulpzaame wet, welke de zamenleving der echtgenooten doet ophouden, de onschuld voor dit uiterste kon behoeden, en dat de eerste vrucht des huwlyks een onverwinyke hinderpaal voor de echtscheiding was.

MARTIN.

En de vryheid?....

DE RECHTER, *met vuur.*

De vryheid bestaat in alles te doen, wat ons nuttig kan zyn, of behaagt, zonder het belang van een ander te schenden: is 'er nu wel een geheiligder belang, dan dat van een wezen waar aan men het aanzyn gaf, dan het wezen, wiens zwakheid en onschuld de hemel aan ons hart aanbetrouwde?... Een wezen, dat, wanneer wy den band van afbanklykheid, waardoor het aan ons verbonden is, losrukken, ons eens rekenfchap van zyn geluk kan afvorderen.

MARTIN.

Maar gy weet immers wel, dat het belang-der kinde-
ren

ren voor altyd zeker gevestigd wordt door het gezamenlyk fortuin der ouderen.

DE RECHTER, *driftig*.

't Is niet van het fortuin dat ik spreek! wanneer de onschuld en deugd in gevaar zyn, is alles verloren.

MARTIN.

Waar ziet gy dit?....

DE RECHTER.

Ik zie'eenen echtgenoot, eene moeder, voor altyd, ja voor eeuwig, verwyderd van de wooning, waarin de huwlyksband hen verëenigde, en ik zie hun kind, eenzaam op de waereld rondzwervende, byna van zyne geboorte af, van geluk en liefde beroofd.

MARTIN.

Maar hunne liefde voor hem zal altyd dezelfde zyn.

DE RECHTER.

Hoe! moet men zich dan verwyderen van een wesen, dat men bemint?....

MARTIN.

Bemint men het minder wanneer men van hetzelfde afwezig is?...

DE RECHTER.

Ja, de ouderliefde is even als het licht, dat verflaauwt als men het verwydert. — 't Is in zyne armen dat men zyn kind moet opvoeden; 't is tusfchen zynen vader en zyne moeder dat het in den schoot der liefde moet opgroeijen.... Daar is het, dat het beurte- lings de liefkoozingen moet ontvangen, en in zyne on- schuld elke liefkoozing moet beandwoorden. — Het

B 2

moet

moet (want de vriendschap welke uit een enkel oog gloeit, is niet genoegzaam) uit de armen van zynen vader, in die van zyne moeder overgaan, en het kind alleen moet hunne tederheid uitputten; ja eindlyk, om zyn gelukkig character, zyn pas ontluikend verstand, zyne wankelende rede, te versterken, moet men tot deeze jonge plant al het vuur der ouderliefde bepaalen.

MARTIN.

Ja, maar de wet.....

DE RECHTER.

De wet, mynheer, is onnoodig, daar de liefde en deugden met elkander eenstemmig heerschen. — De wet zou veel ligter zyn, indien wy minder verdorven waaren.

MARTIN.

Nu, indien het een kwaad is, is het ten minsten een noodzaaklyk kwaad.

DE RECHTER.

Ik moet 'er onze dwaalingen alleen van beschuldigen en het is beklagenswaardig, dat de wet dit onheil moet veroorzaaken, om een grooter voor te komen.

NEG ENDE TOONEEL.

DE RECHTER, THERESIA, MARTIN.

THERESIA.

Mynheer, ik smeek u!

DE RECHTER.

Helaas! is het mooglyk, dat gy voor altyd dit verblyf wilt verlaaten, en dat gy met eene gevoelige ziel echter de voorwerpen vaarwel zegt, welken zoo dicrbaar zyn voor uwe liefde!

THERESIA.

Mynheer, men dwingt 'er my toe.

DE RECHTER.

Gy weet, dat 'er tusfchen de beste vrienden dikwerf wel eenige onëenigheid plaats heeft.

THERESIA.

Hier is het alle dagen, ik kan niets doen of...

DE RECHTER, *op eenen minzaam toon.*

Ik ken u, gy zyt wat driftig; een teder hart wordt dikwerf al te fchielyk aangedaan.

THERESIA.

Neen, het verveelt my, om dit langer te verdraagen.

DE RECHTER.

Hoe veel verdraagt men niet van het voorwerp dat men bemint! uw echtgenoot kan misfchien een weinig zonderling van humeur zyn....

THERESIA, *driftig.*

Een weinig?... Neen, Mynheer wat veel; want alle oogenblikken....

DE RECHTER.

En zyt gy zelve fomtyds niet een weinig wrevefig?....

22 DE ECHTSCHEIDING,

MARTIN, *stil tegen Theresia, die haar ongelijk gevoelt.*

Dit is de vriend van uwen man ; gy ziet dat hy zyne party trekt.

DE RECHTER.

Gy antwoordt niets?

THERESIA, *droog.*

Ik heb niets te antwoorden, ik wil scheiden.

DE RECHTER.

Uw echtgenoot moet ook . . .

MARTIN, *stil tegen Theresia.*

Heb ik het u niet gezegd ?

DE RECHTER, *voordspreekende.*

Zoo wel hier in toestemmen als gy.

THERESIA.

Door deeze tegenwerping denkt gy my te verflommen ; maar myn echtgenoot verlangt 'er ook zeer sterk na ; en dit is mischien de eenigste zaak , waar over wy immer eensgezind dachten.

DE RECHTER, *met tederheid.*

Ach Theresia ! Gy zyt nog zoo jong !

THERESIA.

Het verveelt my om langer een Meester te hebben ; gy zult niets op my verwinnen , laten wy 'er dus niet meer van spreken !

DE RECHTER.

Maar hoe, zult gy u zelve zoo schielijk tot de eenzaamheid veroordeelen !

THE.

THERESIA, *geraakt.*

Tot de eenzaamheid?

DE RECHTER.

In plaats van deeze zoo zachte banden!...

THERESIA, *spytig.*

6 Mynheer! ontrust u niet! ik geloof dat ik nog wel een' anderen man zal kunnen vinden.

DE RECHTER.

De eerste liefde is ons altyd het dierbaarste: het huwlyk kan onze harten meer dan eens verbinden; maar geloof my, de genoegens welken een tweede huwlyk ons schenkt, kan men nooit tegen de eersten opweegen.

THERESIA.

Dit zullen wy zien.

DE RECHTER.

Theresia! vrees het te laat komend berouw van eene geheime stem in ons binnenste, die ons dikwerf harde waarheden zegt.

THERESIA, *aangedaan.*

Ach!

MARTIN, *stil tegen Theresia.*

Hy speelt den Zedepreeker.

DE RECHTER, *voordspreekende.*)

En waarom zoudt gy aldus het geluk van uw leven opofferen, en dit om eenen verdrietigen luim of wel om eenige woorden in een ongeschikt oogenblik uitgesproken; maar zonder voornemen om te beleedigen.....

THERESIA.

Neen, dit ontken ik, ik ken myn' man beter dangy.

DE RECHTER.

Maar onderstel eens, hy had het voornemen geliad om u te beledigen, hoe aangenaam is het niet, wanneer men vergeeft!

THERESIA.

Ja, maar men verwerft geene vergifnis, dan wanneer men dezelve vraagt.

DE RECHTER.

Ach! wanneer men regt bemint, behoeft men dan aan ons hart te vraagen het geen het zelve schenkt!

MARTIN, *stil tegen Theresia.*

Hy weet zich in te dringen.

THERESIA, *tegen den Rechter.*

't Is vergeefs dat gy my wilt verbidden....

DE RECHTER, *met vuur.*

In den naam der liefde, die u verbindt, indien uw echtgenoot fomts al eens onbillyk jegens u handelde, dat de vriendschap, dat de rede, u dit doe vergeeten! of indien het slechts styfhoofdigheid is, geef dan toe:

THERESIA, *met gramschap.*

Ik zou toegeeven!

MARTIN, *stil tegen Theresia.*

Gy hoort het.

DE RECHTER.

Dat de geene, die van u beiden het beminlykste is, ook de redelykste zy.

THE-

THERESIA. *met eenen bitteren scherts.*

Mynheer, de wending is vleyend, ik moet uwe diepe wysheid met myn geheele hart toejuichen; gy bepleit onverbeterlyk de zaak der mannen; maar het zy, gy het goed vindt of niet, ik wil scheiden.

DE RECHTER.

Uw echtgenoot moet 'er in toestemmen....

THERESIA, *zich verwyderende.*

Dit raakt my niet.

DE RECHTER.

Anders....

THERESIA.

Ik zal niet voldaan zyn, voor....

DE RECHTER.

Dan zult gy moeten pleiten.

THERESIA, *heen gaande.*

Des te beter! ik zal pleiten.

T I E N D E T O N E E L.

DE RECHTER. MARTIN.

MARTIN.

Wel nu? Gy ziet het.

DE RECHTER.

Hunne scheiding bedroeft my, maar gelooft gy, dat zy voor altyd oneenig zyn.

MARTIN.

Ja, zeg ik u: ik trachtte te vergeefs om hen weder

26 DE ECHTSCHIEDING.

te bevredigen; ik voegde mynen raad by den uwen, gy zaagt dat ik met u medewerkte, maar het geen eene vrouw zich voorneemt, is niet te veranderen.... Daar komt de man aan.

ELFDE TONEEL.

DE VOORIGEN, WILLEM.

WILLEM, *tegen den Rechter.*

Mynheer, ik veronderstel dat gy reeds onderricht zyt van den treurigen pligt, die u by my doet komen.

DERECHTER.

Het was zo wel vriendschap als pligt die my herwaarts geleidde; en ik beken u, dat ik niet dan met smart zie, dat twee echtgenooten....

WILLEM, *driftig.*

Wy zyn dit niet meer.

DERECHTER.

Hoe! uwe heilige banden...

WILLEM.

Onze banden zyn verbroken.

DERECHTER.

De wet....

WILLEM.

De wet bevestigt minder het huwlyk, dan de liefde die ons bezicht. — 't Is door de liefde alleen, dat het huwlyk ons verbindt; men houdt op echtgenooten te zyn, zoo ras men ophoudt elkander te beminnen.

DE RECHTER.

Maar de Godsdienst....

WILLEM.

De Wet der Natuur, welke in het binnenste van onze harte gegraveerd is, spoort ons aan om het geluk te zoeken; ja de deelneemende en zuivere Godsdienst, die, door de zachte banden der broederschap, de deugden en de gelukzaligheid doet geboren worden, wiens hand de weldaaden in eene ruime maat uitstort om hermenschdom te troosten, kan zelf geen inbreuk maaken op zyne heiligste rechten, hy kan my nooit als een' wreedten pligt voorschryven om ongelukkig, en als slaaf, te leeven.

DE RECHTER.

De echtscheiding, ik ontken het niet, kan noodzaaklyk zyn, wanneer twee echtgenooten ...

WILLEM, *dristig*.

Wy zyn het dus eens.

DE RECHTER.

In dit eene punt, maar gy zyt vader; de echtgenoot heeft geen gelyk meer, zoo dra de vader ongelyk heeft; gy leefdet eerst onafhanklyk, maar nu hangt gy af van het wezen, aan het welk gy het leven schenkt: ofschoon gy over het zelve gebiedt, behoort het minder aan u, dan gy aan het zelve behoort.... Wilt gy dat het, van zyne kindschheid af, reeds ouderloos zal worden?....

WILLEM.

Maar, Mynheer, wanneer twee echtgenooten, het
juk

28 DE ECHTSCHEIDING.

juk des huwlyks moede, ook de banden der natuur vergeeten, en in eene eeuwigduurende twist met elkander leeven, is dan hun Kind by hen niet reeds ouderloos?

DERECHTER.

Maar de bevrediging kan het zyner Vader en Moeder wedergeeven.

WILLEM.

Voor éenen dag....

DERECHTEE, *met levendigheid.*

Dit is reeds veel.

WILLEM.

Helaas!

DERECHTER, *met vuur.*

Myne ambtsbediening, gy weet het, is die van Vrederechter; dat is de schoonste post welke men immer kan bekleeden. — Hoe gelukkig zoude ik my achten, indien ik u de zoetheden van eene bevrediging kon doen smaaken wanneer ik u naauwer met elkander verbonden zag dan ooit te vooren; wanneer ik, myne traanen met de uwe vermengende, en in uwe vervoering deelende, tot my zelve kon zeggen: „ zie daar twee Echtgenooten, die ik gelukkig maakte.”

WILLEM.

ô Mynheer! zulk een geluk gaat myne hoop te boven.

DERECHTER.

En waarom?

WILLEM.

Waarom! 'er is geen waarfchyntlykheid, dat na, de

on-

ongehoorde en menigvuldige onbillykheden, welken ik u zal verhaalen.

DE RECHTER.

Hoor, ik wilde 'er liever niets van weeten.

WILLEM.

Maar gy dient echter de oorzaak te weeten waarom.

DE RECHTER, *vriendſchapyk*.

Laaten wy van de deugden van Thereſia ſpreeken: ſederd tien jaaren bragt gy met haar zulke aangenaame oogeblikken door! gy waart het voorbeeld der echtge-
nooten geworden. — Thereſia vertoonde zich elk oogeblik alleen nayvrig om u te behaagen en u gelukkig te maaken.

WILLEM.

Helaas! door alle de ſtormachtige dagen, is het aandenken van deeze ſchoone dagen byna uitgewiſcht.

DE RECHTER.

Des te erger! in plaats van in uwe geboonde ziel de indrukſelen van het kwaad te houden, wilt gy zelfs het aandenken van hetzelve verbannen. Herinner u, dat Thereſia u bemint, dat zy nooit iemand buiten u beminde: haar karakter is veranderd — en wat zwaarigheid, onder ons gezegd, of de geest veranderd is; als het hart het zelfde is? het hart van het voorwerp, dat men bemint, is onze grootſte ſchat! het hart van Thereſia behoort u geheel! en de vriendſchap vraagt voor haar, ook uw hart weder.

WIL-

30 DE ECHTSCHEIDING,

WILLEM, *aangedaan.*

Ach, Mynheer!

MARTIN, *ter zyde.*

Hy wordt zwak, ik moet zyne vrouw gaan haalen.

(Hy gaat heen.)

TWAALFDE TOONEEL.

DE RECHTER, WILLEM.

DE RECHTER, *voordspreekende.*

Geef haar wat toe, indien gy ongelyk hebt.

WILLEM.

Ja, maar indien ik gelyk heb?

DE RECHTER.

Wel nu, geef haar dan ook toe, gy zult hier door eene dubbele verdienste bezitten, een weinig meer tederheid, en minder hoogmoed: de rede, zoo wel als de liefde, bidt 'er u om.

WILLEM.

Neen, ik wed dat Theresia misbruik zou maaken van deeze overmaat van goedheid; ik ken haar.

DE RECHTER.

o Ik bid u, verban die vrees, en bedenk dat men in den huwlykenstaat foms wat al te goed moet zyn, om goed genoeg te weezen.

DER-

D E R T I E N D E T O O N E E L.

DE RECHTER, WILLEM, MARTIN, *aan
het einde van het Tooneel met Theresia*

MARTIN, *stijl tegen Theresia.*

Voor kom hunne zamenspanning ; zy overleggen het met elkander.

THERESIA *de Rechter te gemoet gaande.*

Geloof niet, Mynheer! het geen men u van my zegt.

DE RECHTER.

Men zegt niets dan goed.

WILLEM, *met een' koelen scherps.*

En men zegt het geen men denkt.

MARTIN, *stijl tegen Theresia.*

Merkt gy de list?

THERESIA.

Ik zie dat gy het met elkander eens zyt om my van besluit te doen veranderen ; maar noch uwe behendigheid, noch uwe welsprekenheid, ja alle uwe beleefdheid, uwe zuchten, dit alles is vruchtloos (*met haar vinger op het voorhoofd wyzende*) Hier is myn besluit.

WILLEM, *tegen de Rechter.*

Als dit zoo is, is het onnoodig moeite te doen om haar te bewegen

THERESIA, *tegen Willem.*

Gy hebt volmaakt gelyk.

WIL-

32 DE ECHTSCHEIDING.

WILLEM.

En zou 'er dan geene menschlyke magt zyn die het
200 verre zou kunnen brengen om....

THERESIA, *spytig*.

Als gy het weeten wilt — neen!

DE RECHTER, *met zachtheid*.

Indien ik eenig vermogen op uwe harten heb.

WILLEM *en* THERESIA.

't Is te vergeefs!....

DE RECHTER.

Dat de vriendschap uw verschil vereffene.

THERESIA.

Men bespeurt ligt uit uwe taal, dat gy niet ge-
huwd zyt.

MARTIN, *tegen den Rechter*.

Kom aan, verbreek hun huwlyk. zonder uitstel, want
het is hun beider zaak.

DE RECHTER, *tegen Willem en Theresia*.

Gy noodzaakt my dan om de treurige pligten van
myn beroep te vervullen.

WILLEM, THERESIA.

Ja!

MARTIN, *vrolyk*.

Verlies geen tyd.

DE RECHTER.

Het zy dan zo! ik zal aan uwen wensch voldoen, (*ter
zyde*) maar zy zyn vader en moeder, en daar wacht ik
hen, (*overluid*) volgt my beiden.

MAR-

MARTIN.

Mynheer, voldoe spoedig aan hun beider verlangen.

DE RECHTER, *hem met wantrouwen beschou-
schouwende.*

(Ter zyde) Ja, ik kryg agterdocht.

MARTIN, *terwyl hy hen geleidt, doch den blik
van den Rechter zoekt te ontwyken.*

Myne goede vrienden! in uwe afwezenheid zal ik het
huis bewaaren.

V E E R T I E N D E T O O N E E L.

MARTIN, *alleen.*

Nu gaat de zaak naar myn' zin. — Maar kan ik vol-
gends myn geweeten twee echtgenooten scheiden, die
elkander beminnen?.... Waarom niet? Ik volg de ge-
woonte, welke in Frankryk heerscht. Daarenboven moe-
ten zy beiden myn ontwerp toejuichen. Zy denken niet
eenstemmig, en hun huwlyksjuk is hen onverdraaglyk —
ik handel als vriend met hun hier van te ontlasten. The-
refia is niet onaardig, ik zie 'er niet kwaalyk uit: is het
dus niet natuurlyk dat men eene lieve vrouw met een'
beminlyken man wil vereenigen?...

Einde van 't eerste Bedryf.

C

TWEE-

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

MARTIN, HET KIND.

MARTIN, *vrolyk.*

Ja, myn Kind, ik zal uw papa zyn.

HET KIND.

Gy mynheer! zeg my dan, hoe kan dit zyn?

MARTIN.

Eeven zoo goed als een ander. Gy zult deeze hut verlaaten; en gy weet wel waar myn huis is, die schoone hof, die mooye tent.

HET KIND.

Ja.

MARTIN.

Dit zal uw daaglyksch verblyf zyn.

HET KIND, *treurig.*

En zal myn eerste papa dan alleen hier blyven.

MARTIN, *hem geruststellende.*

Neen, wy zullen hem gaan bezoeken.

HET KIND.

Zeer dikwyls?

MARTIN, *vertrouwlyk.*

Daar is hy, gy moet hem dit niet vertellen.

HET

HET KIND, *met ongerustheid,*
Ik kan zwijgen.

T W E E D E T O O N E E L,

MARTIN, WILLEM, HET KIND.

WILLEM, *met een denkend gelaat, waarin
nog eenige gramschap doorstraalt.*

Ik ben dan nu ontrouwd.

MARTIN.

Men zal u nu niet meer tegen spreken!

WILLEM

De tweedragt is dan eindlyk uit myn huis ver-
bannen.

MARTIN.

Zie hier den eersten rustigen dag!... gy zult ten min-
sten somtyds naar bed kunnen gaan, zonder getwist te
hebben. Ik doe u hier over reeds by voorraad myne op-
rechte gelukwensching.

WILLEM, *zynen zoon aanziende.*

Ongelukkig Kind, gy hebt geene moeder meer!

HET KIND.

tegen Willem

tegen Martin.

Verlies ik Mama ook? Dit hadt gy my niet gezegd,

MARTIN, *tegen Will. m., die aangedaan
wordt.*

Kom aan, wat meer sterkte van geest, en wat meer-
der hart!

36 DE ECHTSCHEIDING,

HET KIND, *schreiende.*

Mama, die ik zoo lief had, die zoo gevoelig, zoo teder, was!

WILLEM, *hem omhelzende.*

Stel u gerust, myn kind ik zal u haare liefde weder schenken.

HET KIND.

Beloofst gy het my?

WILLEM.

Ja ik beloof het u.

MARTIN, *ter zyde.*

Ik vrees altyd de gevolgen van deeze vertederende tooneelen.

Tegen het kind, dat hy wil verwyderen.

Myn kleine Vriend, wy moeten zaaken van belang ten einde brengen.

HET KIND, *zich verwyderende.*

Zal ik schielyk weder komen?

MARTIN.

Tegen eetenstyd.

HET KIND, *zich verwyderende.*

Ik gaa heen, maar Papa denk aan uwe belofte.

WILLEM, *hem omhelzende.*

ô! Ik zal dit nooit vergeten!...

MARTIN, *geleidt het Kind naar de deur.*

DER.

DERDE TOONEEL.

MARTIN, WILLEM.

MARTIN.

In waarheid ik bloos over uwe zwakheid. — als men zich in een geval bevindt, moet men een weinig vermogen op zich zelve hebben; en de rol, die men op zich nam, met eene foort van achtbaarheid vervullen. Dat een man die Weduwnaar is, eene staatige houding aanneemt, dit keur ik goed! want dit is zoo het gebruik; maar dat hy klaagt en schreit, ... in waarheid, dit is in 't geheel tegen de gewoonte zondigen.

VIERDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, THERESIA.

WILLEM, *Theresia ziende.*

o Hemel!

MARTIN.

Wat deert u toch?

WILLEM.

Theresia!

MARTIN.

En waarom die affchrik, zy is uwe vrouw niet meer.

38 DE ECHTSCHEIDING,

WILLEM, *tegen Theresia.*

Ik geloof dat ik het oogmerk raad, waarom gy by my komt.

THERESIA.

Uw hart moet dit zonder mocite raaden.

WILLEM.

Ja ik raad, dat gy my zult voorflaan, om u uwe goederen terug te geeven: kom aan.....

THERESIA. *met nadruk.*

Ik vraag slechts één goed terug, dat men my nimmer zal kunnen weigeren; het is mynen Zoon.

WILLEM.

Uw Zoon, Mevrouw, zal by my blyven.

THERESIA.

Wat recht hebt gy hier toe?

WILLEM

Stel u gerust, gy beftuurdet hier uwen Zoon, en uwen echtgenoot; gy hadt hier moeten blyven: eene getrouwe gade is alles in haar huis, maar niets buiten haar huis.

THERESIA.

En al ware ik aan het cinde der Waereld gebannen, kan een zoon zich ooit ontrukken aan de magt, welke zyne moeder op hem heeft?... kunnen uwe decreeten, uwe rechten, of uwe verfchillende vooroordeelen, ooit de heilige trekken uitwifchen, welken de Natuur en de hemel op het moederlyk voorhoofd prentte....

ZOU

zou myn Zoon, die gisteren nog aan myne magt onderworpen was, dezelve heden miskennen?

WILLEM, *koel.*

Maar voor dat gy over hem gebiedt, moest gy eerst over u zelve gebieden.

THERESIA.

Over my zelve gebieden, groote God! nu men my wil ontrukken, het geen aan myn hart het dierbaarste is!... Neen, nooit, nooit zal ik u deeze opoffering doen, ja ik zal eer het gerecht dit yslyk verraad ontdekken — onze Rechter zal myne tranen zien vloeijen.

Zy verwydert zich.

WILLEM.

Maar tranen zyn geen redenen

THERESIA, *terug keerende.*

Helaas! dit zyn onze eenige wapenen!....

Met drift tegen Martin.

Maar spreek dan voor my!

MARTIN, *verlegen.*

Maar gy spreekt zoo goed als mooglyk is. Gy hebt beiden gelyk... en ik kan 'er niets meer van zeggen. In zulke gelegenheden, zwyg ik, en ik bewonder. Maar volgensd myn oordeel zal de Rechter naar zyn geweeten aan een van u beiden gelyk geeven: wagt zyne uitspraak af... Intusfchen zal ik uwen Zoon zoo lang by my neemen.

WILLEM.

Zeer goed.

THERESIA, *met ongerustheid.*

By u?

MARTIN.

Zyt te vrede, dit is een trek, dien ik hem speel, het is om het Kind voor u te bewaaren.

THERESIA.

Stil. Overluid.

Ach!... ik stem 'er ook in toe, maar kan ik hem niet omhelzen?...

WILLEM, *aarselende.*

Maar....

MARTIN, *haar aanspoorende om heen te gaan.*

Hy is hier niet.

THERESIA, *met nadruk.*

Vaarwel dan nu, myn Zoon, of den dood!...

Zy verwydert zich.

WILLEM, *haar terug roepende.*

Myne Vriendin!...

Zy verwydert zich zonder naar hem te looren.

MARTIN, *stil tegen Theresia, die heen gaat.*

Gy zult hem by my komen haalen.

V Y F D E T O O N E E L.

WILLEM, MARTIN.

MARTIN.

Nu zyt gy van uwe vrouw verlost, myn vriend, en zonder het te weeten, hebt gy u aan de mode onderschikt; want eer men deeze behulpzame wet maakte, bestond de Echtscheiding reeds by lieden van aanzien: Mynheer leefde op zyn kasteel, Mevrouw was dan hier, dan elders, haar hart dwaalde in het rond. En dit alles geschiedde waarlyk op de allervriendlykste wyze; men maakte eene schikking die de kieschheid voorschreef: „Gy zult my toelaaten dat ik myne minnaares zie, ik „zal u vergunnen dat gy uwen minnaar ziet?” — Zeer gaarne, dit staat tegen elkander over; wy zullen de eer hebben elkander wel eens weder te zien, . . . zie dáár eene onderhandeling; ja, maar hiertoe moest men een weinig kennis van de gebruiken der groote waereld, en veel zedekunde, bezitten.

WILLEM.

Wat my betreft, ik stel weinig waarde in zulk eene ongebondene levenswyze, en de zoo genaamde fatzoenlyke lieden, die gy zoo hoog roemt, zyn geene fatzoenlyke lieden: en wat hunne vrouwen betreft. . .

MARTIN.

♠ Geloof my vry, zy zyn geestig, bevallig, en hebben aanloklykheden.

WILLEM, *vertederd*.

Ja, maar zy hebben het hart niet van myne Theresia.

MARTIN, *wrolyk*.

Kom! gy zyt kinderachtig; hoe, gy treurt om uwe vrouw? . . . Helaas! hoe veele lieden zyn 'er niet, die in uwe plaats wenschten te zyn, zy zouden blyhartig lagchen over zulk eenen tegenspoed: tot welk een eeuw behoort gy dan? . . . Maar eindlyk, indien uw hart door de huwlykskoorts bezeten is, alsdan is het niet moeijelyk om uw verlies te vergoeden. Indien men eene vrouw verliest, dan vindt men 'er duizenden weder. Ja, maar men moet eene keus doen: — hy die kiest neemt juist het ergste: — de fynste kenners bedroogen zich hier in. Dus hebben ook onze liefhebbers, zonder zich op eene dwaaze standvastigheid te beroemen, de voorzichtigheid van alle dagen op nieuw te kiezen; zie, ik voor my geloof ook, dat dit het beste is: van driehonderd vyf- en zestig dagen, die 'er in het jaar zyn, zou ook alles wel flecht moeten uitvallen, indien men ten minsten geen eene redelyke keus deed.

WILLEM, *wrevelig*.

Ik versta alle die berekeningen niet.

MARTIN.

In waarheid, gy mannen die op het land leeft, gy berekent niets. — Maar laten wy eens het nadeel en het voordeel van uwen tegenwoordigen staat ryplik overweegen: — 't is waar, gy hebt geene vrouw meer, maar gy behoudt een' vriend, die u niet beknort; en uwe
vrouw

vrouw kan u van daag ten minsten reeds tien maal beknort hebben.

WILLEM.

Maar de gewoonte. . .

MARTIN.

Een schoone regel!

WILLEM.

Ja, maar wees verzekerd dat het noodig is, dat ik beknord worde: ik ben dit gewoon.

MARTIN.

Maar de onrust, de zorgen en moeijelykheden, van het huishouden, die den geest en het hart beformen?

WILLEM.

Geloof my deeze verdrietlykheden hebben ook hunne zoetheid, wanneer eene vrouw in dezelve deelt.

MARTIN.

In waarheid, myn lieve buurman, de hemel schynt u juist gevormd te hebben om een waare echtgenoot te zyn.

WILLEM, *het kind komt weder binnen.*

Helaas! hoe dikwerf ondervond ik duizende aangename gewaarwordingen, als ik zag dat Theresia zich met my vertederde: wanneer ik my fomtyds sterk ontrustte over het een of ander, en dat my eenige traanen ontgleeden, alsdan vermengde zy haare traanen met de mynen, en myne droefheid veranderde zich in vermaak.

MARTIN, *vrolyk, ter zyde.*

De arme man!

WIL-

44 DE ECHTSCHIEDING,

WILLEM.

Mijn zoon, beeldnis van uwe moeder, gy zyt het die my vertroosten zult.

HET KIND.

Maar papa, gy, ja gy hebt my beloofd, dat gy my myn mama zoudt wedergeeven!

MARTIN, *ter zyde.*

Dit gaat flecht.

WILLEM.

Zy was my zeer dierbaar! ik vind haar weder in uwe oogen. Uwe trekken zyn my een getrouw afbeeldzel van de haaren, ik zal haar nog beter wedervinden, myn lieve kind, indien gy my bemint gelyk zy deed.

MARTIN.

Ter zyde.

Overluid.

Verwyderen wy dit kind! Kom gaa heen!

Hy vat het kind by de hand, dat hem tegenstand biedt.

WILLEM, *dristig.*

Waar gaat gy heen?

MARTIN.

Gy weet wel dat gy met elkander hebt goedgevonden, dat uw zoon zoo lang by my zou blyven, tot dat uw Rechrer hem deezen avond aan een van uw beiden zal vergunnen.

WILLEM, *tot zynen zoon.*

Zoudt gy my verlaaten? . . .

HET

HET KIND, *in zyne armen snellende.*

Neen: ik blyf by u.

Tegen Martin.

Laat my los.

WILLEM.

Laat hem los.

MARTIN.

Hoe, welk eene zwakheid! neen, men mag zoo **sterk** niet beminnen!

WILLEM.

Wacht tot dat gy vader zyt, om my te laaken.

Tot zynen zoon dien hy omhelst.

Ik u verlaaten! neen nooit! . . .

MARTIN, *zacht tegen Willem.*

Stil, daar komt Theresia aan. — Uw' zoon. . .

WILLEM, *ongerust.*

Zy moet hem niet zien.

MARTIN.

Ik breng hem by my aan huis.

WILLEM, *driftig.*

Neen.

MARTIN, *aanhoudende.*

Waarom niet?

WILLEM.

Ik wil hem liever hier verbergen.

Tot zynen zoon.

Kom, gaa hier in!

Hy opent de zydeur aan de linkerzyde van het tooneel.

THE-

HET KIND, *aarfelende.*

Gy wilt het?

WILLEM.

Ja, hou uw fil.

MARTIN, *de deur sluitende en de sleutel by zich steekende.*

Ter zyde.

Nu is hy in myne magt.

Hy gaat stilletjes heen, terwyl Theresia met den Rechter binnen komt.

ZESDE TOONEEL.

THERESIA, DE RECHTER, WILLEM.

THERESIA, *tegen den Rechter in het opkomen.*

Het is tot u, mynheer, dat ik myn toevlucht neem, ik vraag om mynen zoon, in den naam der liefde!... In s'hemels naam!

WILLEM.

Mynheer, ik smeek u van naar my te luisteren!

THERESIA, *tegen Willem.*

Maar kunnen uwe redenen opweegen tegen de traanen eener moeder!

WILLEM.

Maar de rede.

THERESIA.

Wat is zy in vergelyking van de liefde?

WIL-

WILLEM, *tegen den Rechter.*

Luister naar de billykheid!

THERESIA.

Hoor naar myne bede!

DE RECHTER

Ter zyde.

Overluid.

Ik heb hen in myne magt. Spreek ieder op uwe beurt.

WILLEM.

Wel aan ik stem dit toe.

THERESIA.

Kunt gy het wezen, aan wien ik het leeven schonk, aan myne smeekingen ontzeggen? ja de vrucht van myne liefde, het voorwerp van alle myne zorgen, het kind, in myne armen geboren, dat ik met veel smarte baarde; dat ik met myne kusfchen overlaadde, met myne traanen besproeide! al zyn bloed is het myne, zyn leven is het myne. Ja 'er is geen band, waardoor hy niet aan my gehecht is; aan den schoot, die hem baarde, aan den boezem die hem voedde, aan myn hart dat hem altyd teder beminde. Ja, deeze mond ontving zyne eerste liefkoozing! door het inademmen van mynen adem leerde hy de tederheid kennen; de eerste naam, dien hy stamelde was de myne: zyne ziel, zyn verstand, zyn hart, ja alles behoort aan my. . . . Ik heb genoeg om hem geleden! . . . Wat zyn de rechten van een vader by de zorgen, de oplettendheid en de smarten, eener moeder? . . . myn zoon is myn schat, myn lieve zoon is myn hoogste goed! in de armen zyner moeder is hy onschendbaar. . . .

Ja

Ja, om ons van elkander te scheiden, zou men ons van elkander moeten scheuren: en de hemel, die my hoort, zou zelf niet durven scheiden, het geen God en de liefde onaffcheidlyk maaken.

WILLEM.

Mynheer, wantrouw deeze zuchten en traanen! Gy weet dat eene vrouw slechts deeze middelen gebruikt, vermids zy geene beteren heeft (*Tegen Theresia.*) Mevrouw, de natuur bepaalde uwe heerschappy, indien gy zorg droegt voor uwen zoon in de gevaarlyke dagen van zynen eerste kindschheid, zal hy nu myne zorg noodig hebben in de onstuimige jaaren zyner jonglingschap; tot hiertoe is hy u zyn leven en gezondheid verschuldigd: maar moed en onverschrokkenheid, die vastheid van karakter, de talenten, de deugden, die hem allcen tot mensch en tot burger kunnen maaken, kan een zoon alleen aan zynen vader verschuldigd zyn! Myn zoon is een kind in de armen zyner moeder: om een man te worden moet hy in de mynen overgaan. (*Met veel nadruk.*) En daarēnboven, wat recht heeft eene onstandvastige gade, welke reeds het geluk uit myne wooning verbande, om my nog zelfs tot haare beeldnis aan myne oogen te ontrukken! . . . Neen een andere Echtgenoot, volmaak zyn geluk, betoon hem uwe gunsten, schenk hem uwe bevalligheden, ontnem my alles, door my uw hart te ontrukken: — maar laat my mynen zoon, om myne traanen af te droogen.

THE-

THERSIA, *aangedaan.*

Uwe traanen?

WILLEM.

Ach! het zyn zulke wellustige traanen niet, als wy te zamen plengden.

THERESIA, *ter zyde.*

Helaas! welk een naberouw! . . .

WILLEM.

Welk eene foltering! . . .

DE RECHTER, *ter zyde, terwyl hy hem beschouwt.*

Ach, hoe veel tweefstryden zyn 'er noodig om twee deugdzaame zielen van elkander te scheiden! (*Overluid.*) Myne vrienden, ik gaa het vonnis uitspreken. . . . Gy beeft?

WILLEM, *beevende.*

't Is niets.

THERESIA, *ook beevende.*

Ik zal my herstellen, spreek. . .

Z E V E N D E T O O N E E L.

THERESIA, DE RECHTER, WILLEM,
MARTIN, *aan het einde van het tooneel.*

MARTIN, *ter zyde.*

Ik kom ter rechter tyd.

DE RECHTER, *zyn vonnis uitsprekende.*

Daar gy gelyke rechten hebt, en de wet den schat,

D

dien

dien gy beiden vordert, niet kan verdeelen, zoo leeft met elkander om denzelven beiden te genieten (*Hy verwydert zich een weinig, terwyl hy hen gadeslaat.*)

THERESIA, met schroom tegen Willem.

Wel nu?

WILLEM, besluitloos.

Maar... ik...

Tegen Martin, die zich tusſchen hen beiden plaatst.

Wat dunkt 'er u van?

MARTIN.

Op myne eer, een rampzalig hulpmiddel; die man vreeſt de uiterſten, en zoekt een' middelweg.

DE RECHTER, aan het einde van het tooneel, rond ziende.

Indien ik hem daar vond! . . .

MARTIN, voord ſpreekende.

Ik zou alles, of niets, willen hebben.

THERESIA, ziende dat de Rechter zich verwydert.

Onze Rechter gaat heen.

De Rechter klopt aan alle de deuren.

MARTIN.

Des te beter, zie, ik wed dat, vermids hy geen middel kon uitdenken om 'cr zich uit te redden, dat hy u volgens het oude gebruik eene ſchoone predikatie heeft voorgepreveld om u te doen ſchrijven.... Maar wat zie ik!

ik! zou hy wezenlyk uwe zielen getroffen hebben?...
Op myne eer, de trek zou kluchtig zyn.

WILLEM, *zich de oogen afveegende.*

Ik heb niet gefchreid dan na Mevrouw.

THERESIA, *insgelyks.*

Ik heb niet gefchreid dan na Mynheer.

*Hier ziet men het kind aan een venster,
dat boven de zydeur is.*

MARTIN.

En dit is juist het geene, waar door men de zaak
bederft.

DE RECHTER, *aan de deur
luisterende.*

Ik geloof, dat ik hem hoor.

MARTIN, *tegen hen beiden, terwyl hy
Theresia wil geleiden, die aarfelt.*

Kom aan, een weinig meer fterkte van geest; ach
goede hemel! wat is het moeilyk om eene Echtscheiding
te doen! kom, gaa met my! (*Zy volgt hem met
tegenzin.*)

HET KIND, *aan het venster, hard
fchreeuwende.*

Mama!

WILLEM, *zynen zoom ziende.*

Hemel!

DE RECHTER.

Goed!

THERESIA, *naar hem toeloopende en
haare armen naar hem uitstreckende.*

Myn zoon!

MARTIN, *ter zyde.*

Alles is verloren!....

DE RECHTER, *op Martin wyzende.*

Nu staat uw buurman geheel beschaamd.

HET KIND, *uit het raam willende
springen.*

Ontvang my in uwe armen.

THERESIA, *met zeer veel drift.*

Neen, myn kind ik smeek u, blyf!

HET KIND.

Doe my dan open, dat ik u ten minsten omhelze.

THERESIA, *naar de deur gaande, om
dezelve te ontsluiten.*

Kom beneden. . . . (met verwondering) Maar de
fleutel?

WILLEM, *verwonderd*

Hoe!

DE RECHTER, *Martin aanzierende,
die verlegen is.*

Men zal hem weder vinden.

MARTIN, *ter zyde.*

Ik beef!

THERESIA, *tegen Willem.*

Wel nu?

WIL-

WILLEM.

Ik weet den sleutel niet.

DE RECHTER, *op Martin wyzende.*

Ik wed, hy is daar. . .

MARTIN, *den sleutel beschaamd
wedergeevende.*

Daar is hy.

THERESIA, *dozelve driftig aanne-
mende.*

In uwe handen! (*zy doet de deur open,
en het kind komt in de
kamer*)

MARTIN, *ontvluchtende.*

Geene complimenten meer, ik groet u. (*Hy gaat
heen, schoon de Rechter hem wil wederhouden.*)

THERESIA, *haar kind in haare
armen neemende.*

Dierbaar kind!

HET KIND.

Ach mama nu zie ik u weêr! (*Tegen
Willem.*) Papa, nu houdt gy my uw woord.

THERESIA, *hem vasthoudende.*

Ach! verlaat my niet, . . . myn lieve zoon blyf hier;
wy zullen zien wie u aan my zal ontrukken.

WILLEM.

Myn lieve zoon! zoudt gy my niet meer beminnen?...

54 DE ECHTSCHIEDING,

HET KIND, *naar hem toeloopende.*

Neen, ik bemin u altyd.

THERESIA, *wanhoopende.*

ô Groote God!

WILLEM.

Myn zoon behoort aan zynen vader...

THERESIA.

Aan zyne moeder.

HET KIND, *hun zyne armen toereikende.*

Aan u beiden.

DE RECHTER, *op het kind wyzende.*

De Natuur heeft gesproken.

THERESIA, *tegen den Rechter.*

Dat myne traanen u vermurwen!

WILLEM.

Mynheer, zoudt gy hem aan my ontrukken kunnen? . . .

DE RECHTER, *met vuur.*

ô Ziet gy dan niet, dat dit kind, dat u zoo dierbaar is, omtrent wien zich uwe beider wenschen vereenigen, ook het zelfde middelpunt is, alwaar uwe harten zich tot elkanderen voegen; dat gy elkander nog bemint, ondanks u zelven, in het wezen, dat u beider bestaan vermengt; en dat 'er geene wet, geen afstand is, die u van de zachte banden kan bevryden, waarmede de ouderliefde de Echtgenooten ketent.

WIL-

WILLEM *en* THERESIA.

Helaas!

DE RECHTER, *voordspreekende.*

Verzaakt beiden de trouw, welke gy elkander hebt
gezworen! Vergeet uwe eeden: — maar hier zyn an-
dere banden.

*Hy geeft hun ieder een hand van het kind,
dat hy tusfchen hen beiden plaatst.*

Maar verbreekt indien gy durft deeze heilige keten!..

WILLEM, THERESIA.

Dierbaar kind!

THERESIA, *tegen Willem.*

Gy bemint uwen zoon, herinner u dat
ik zyne moeder ben!

WILLEM

Vergeef de fchuld van zynen vader!

HET KIND.

Kom, fchreit niet meer, maar zyt goede vrienden!

WILLEM, *zyn kind en Theresia
omhelzende.*

Ja, myn kind.

THERESIA, *doet insgelyks*

Ja, voor myn geheele leven.

DE

DE RECHTER, *hen beschouwende.*

Mogten aldus alle Echtgenooten met elkander vereenigd zyn.

THERESIA.

Myn tedere vriend!

WILLEM.

Myne tedere vriendin, indien eenig onverwagt voorval, waar voor ik niet kan instaan...

THERESIA.

Indien eenig onbescheiden woord voordaan eenige twist tusschen ons veroorzaakte.

WILLEM.

Laaten wy dan terstond ons kind in onze armen neemen. . . .

THERESIA, *met vuur.*

En de vrede zal wel ras gemaakt zyn.

WILLEM.

Onze buurman is verdwenen.

DE RECHTER.

Zyn byzyn was hier niet meer noodig: wanneer de braave man eindlyk van zyne dwaaling terug komt, verwydert de booswicht zich, en zyn ryk is voorby!...

HET

HET KIND.

Hy zeide dat hy myn papa zou zyn.

WILLEM, *met verontwaardiging.*

Hy uw papa!

Met zachtheid.

Hy heeft ons kwaad gedaan; kom, wy moeten dit verzwynen.

THERESIA.

En zelfs vergeeten, indien het mooglyk is. (*Willem en Theresia, na met elkander geraadpleegd te hebben, gaan by den Rechter.*)

DE RECHTER.

Ter zyde.

Overluid.

Welk eene wraak!

Wel nu?

WILLEM.

Zouden wy u mogen verzoeken om ons een' dienst te doen?

DE RECHTER.

Welken?

THERESIA, *openhartig.*

Om ons weder te hertrouwen.

DE RECHTER, *glimlagchende.*

Dit is niet noodig.

E

WILM

WILLEM, *met blydfchap.*

In waarheid!

DE RECHTER.

Myne ambtsbediening kon op het oogenblik uwen echt niet verbreeken.

WILLEM.

Hebt gy dan heden morgen onzen echt niet gefcheiden?

DE RECHTER, *met vuur.*

Ik zou het niet gedaan hebben, indien ik het had kunnen doen.

THERESIA.

Hoe gy hebt ons bedrogen?

DE RECHTER.

Ja, ik vertrouw dat gy my deeze eenvoudige list zult vergeeven. Ik was verzekerd, dat, wanneer de liefde haare rechten herneemen zou, dezelve my ook by u zou verſchoonen.

THERESIA, *met vuur.*

Ô Gy hebt ons wel gekend.

DE RECHTER.

Herrinnert u dan altyd, dat de Echtgenooten, welken
eene

een onvruchtbaare echt vereenigt, zich van deezen band kunnen los rukken.

Hy wylt op het kind.

Maar dat een vader, en eene moeder, door deezen band verëenigd, het recht niet hebben, om het lot van hun kind in de waagschaal te stellen, en dat de wet dikwerf zucht wanneer gy haar dwingt dat geene toe te staan, dat de Natuur verbiedt.

E I N D E.

